

REAGAN

Scenariusz lekcji na podstawie filmu

Niniejszy scenariusz może służyć do przeprowadzenia lekcji dowolnego przedmiotu, którego cele kształcenia i wymagania edukacyjne są zbieżne z tematyką filmu. Nauczyciel – stosownie do nauczanego przedmiotu oraz poziomu klasy – samodzielnie wybiera realizowane cele oraz metody pracy na lekcji, jak również może zmodyfikować je według potrzeb.

Cele – wymagania ogólne:

- przybliżenie postaci Ronalda Reagana jako 40. prezydenta USA;
- utrwalenie wybranych faktów z życia Ronalda Reagana przedstawionych w filmie;
- ukazanie roli Ronalda Reagana w przeciwstawieniu się komunizmowi;
- prezentacja fundamentalnych wartości, które kształtowały postawę Ronalda Reagana;
- inspirowanie życiową postawą Ronalda Reagana wobec różnych środowisk;
- zwrócenie uwagi na rolę wiary w życiu i działalności Ronalda Reagana.

Treści – wymagania szczegółowe. Uczeń na podstawie filmu i posiadanej wiedzy:

- podaje podstawowe informacje na temat Ronalda Reagana;
- charakteryzuje środowisko rodzinne Ronalda Reagana;
- zna zajęcia, którymi trudnił się Ronald Reagan, zanim został prezydentem;
- wymienia kluczowe wydarzenia z życia Ronalda Reagana jako prezydenta USA;
- prezentuje stanowisko Ronalda Reagana wobec komunizmu;
- wyjaśnia, dlaczego Ronald Reagan określał ZSRR mianem „Imperium Zła”;
- przytacza wybrane fakty potwierdzające stanowisko Ronalda Reagana wobec komunizmu;
- ocenia postawę Ronalda Reagana jako prezydenta USA;
- wskazuje cechy Ronalda Reagana pożądane u osoby sprawującej władzę;
- omawia stosunek Ronalda Reagana do Polski;
- zestawia postać i rolę w dziejach Ronalda Reagana z postacią papieża Jana Pawła II;
- wskazuje wartości, na fundamencie których opierał swe życie i działalność Ronald Reagan.

Metody: projekcja filmu *Reagan* (przed lekcją), sieć powiązań, analiza postaci, formularz tarcza, cecha – zaleta – korzyść, giełda definicji, porównanie, dyskusja, wehikuł czasu, refleksja.

Wprowadzenie

Jeśli od projekcji filmu upłynęło nieco więcej czasu, można na początku zajęć wyświetlić zwiastun.

Sieć powiązań

Celem wprowadzenia do lekcji nauczyciel prosi uczniów o wyliczenie postaci/ wydarzeń dostrzeżonych w filmie (w centrum może podać tytułowego bohatera – Ronalda

Reagana). Propozycje uczniów są zapisywane na tablicy wokół głównego hasła. Po wyczerpaniu pomysłów chętne osoby – odwołując się do treści z filmu oraz posiadanej wiedzy – wskazują powiązania pomiędzy zapisanymi hasłami.

W razie potrzeby, podsumowując, nauczyciel zarysowuje kontekst działalności Ronalda Reagana.

Rozwinięcie

Analiza postaci

Uczniowie w grupach otrzymują wydrukowany arkusz z puzzlami z załącznika 1 (format co najmniej A4) i uzupełniają go.

Nauczyciel wyjaśnia: Petrović, obserwując Reagana nauczył się zwracać uwagę na szczegóły. Na podstawie filmu spróbujcie przypomnieć sobie jak najwięcej szczegółów – faktów, wykonywanych zawodów, funkcji, czynności – związanych z Ronaldem Reaganem, które ostatecznie mogły się przyczynić do jego wielkości. Jedną cechę/zawód itp. zapiszcie na jednym puzzlu.

(Przy prezentacji wyników na forum kolejne grupy odczytują tylko te odpowiedzi, których dotąd nikt nie podał).

Formularz tarcza

Nauczyciel krótko podaje lub przypomina wiadomości na temat zimnej wojny. Wraz z uczniami przypominają główne założenia komunizmu. Uczniowie indywidualnie, w parach lub grupach (zależnie od wieku i poziomu wiedzy) otrzymują formularze tarcze (załącznik 2). W środek każdej tarczy wpisują, komu przyświecał cel zapisany u jej podstawy. Następnie, korzystając z informacji przedstawionych w filmie oraz posiadanej wiedzy, w kolejnych kręgach wpisują, jakie działania podejmowano, by ten cel został zrealizowany.

Dyskusja

Uczniowie odczytują lub nauczyciel streszcza tekst (w przypadku streszczenia ważne jest, by nie pominąć określenia „kolos na glinianych nogach”):

„Reagan uważał Związek Sowiecki za kolosa na glinianych nogach, posiadającego wszakże broń atomową. Nie mógł się moralnie pogodzić z faktem, że gwarancją pokoju na świecie pozostaje koncepcja MAD, czyli gwarancja wzajemnego zniszczenia. Opierała się ona na założeniu, że w razie ataku nuklearnego jednego z mocarstw, drugie zdąży jeszcze wystrzelić rakiety nuklearne. Ta przerażająca wizja wzajemnego zniszczenia miała być gwarancją, że żadne z mocarstw nuklearnych nigdy nie naciśnie atomowego guzika. Trwanie w atomowym szantażu i to z przeciwnikiem, którego miejsce jest na śmietniku historii, oznaczało klincz. Reagan nie akceptował tej wizji. Uważał, że musi być lepszy sposób zabezpieczenia wolnego świata przed szaleńcami czy pozbawionymi skrupułów przywódcami, niż bierne przyglądanie się, jak zbliża się armagedon. Nie widział też nic moralnego i nawet nie dopuszczał do siebie tej myśli, że byłby zmuszony w razie ataku Kremla odpalić bombę atomową, która zabiłaby miliony Bogu ducha winnych Rosjan. Za

swój obowiązek uważał wspieranie koncepcji, która zapewniłaby większe bezpieczeństwo obywatelom wolnego świata”¹.

Uczniowie najpierw wyjaśniają znaczenie zwrotu „kolos na glinianych nogach” i szukają przeciwieństwa (np. solidne fundamenty). Nauczyciel zachęca do rozważenia, co było takim fundamentem, podstawą działania Ronalda Reagana, dzięki czemu ostatecznie odniósł on sukces? W razie potrzeby warto się odwołać do wybranych scen z filmu lub zaprezentować kilka tekstów, np.:

„[Reagan] nie widział nic etycznego w dobrej współpracy z komunistami. On uważał, że etycznie będzie ich pokonać. Nie mógł się pogodzić, że miliony ludzi pozostający pod czerwoną dykturą są pozbawione podstawowego prawa, prawa do wolności”².

„«Człowiek może osiągnąć wszystko, co zechce, jeśli nie dba, komu zostanie przypisana zasługa» – tabliczka z tym mottem wisiała w gabinecie Reagana i to motto przyświecało mu w życiu. Reagan miał wielu znakomitych doradców i korzystał z ich wiedzy i zaangażowania, ale to on – potwierdzają to sami najbliżsi doradcy – był mózgiem i sercem administracji. Reaganowi jednak – zgodnie z zasadą, którą widział na swojej tabliczce wiele razy dziennie – nie zależało na podkreślaniu swoich zasług, lecz na skutecznym rozwiązywaniu problemów”³.

„(...) Jeśli szukamy odpowiedzi, dlaczego przez tyle lat osiągnęliśmy tak wiele, rozwijaliśmy się jak nikt inny na Ziemi, to było tak dlatego, że właśnie tu uwolniliśmy energię i indywidualny geniusz człowieka w większym stopniu, niż zrobiono to kiedykolwiek w przeszłości. Wolność i godność jednostki są tu bardziej poważane, niż w jakimkolwiek innym miejscu na Ziemi. Cena za tę wolność była czasami wysoka, ale nigdy nie uchylaliśmy się by ją zapłacić”⁴.

„Jeśli chodzi o wrogów wolności, tych, którzy są potencjalnymi przeciwnikami, przypomni się im, że pokój jest najwyższym dążeniem narodu amerykańskiego. Będziemy w jego sprawie negocjować, poświęcać się dla niego; ale nie poddamy się dla niego ani teraz, ani nigdy” (film).

„W inauguracyjnej mowie zapowiedział «nowy początek» i «narodową odnowę». Odbudowę ducha i morale uznał za podstawę powodzenia dalszych zmian”⁵.

„Chociażbym chodził ciemną doliną,

¹ Tomasz Balon-Mrocza, z materiałów dystrybutora filmu *Reagan, Pressbook*, Rafael Film.

² Jw.

³ Jw.

⁴ <https://wydarzenia.interia.pl/raport-historia-w-interii/news-najlepsze-przemowienia-politykow-w-historii-maja-wspolne-cec,nId,7351849>.

⁵ *Jan Paweł II. Niezwykłe historie*, Dom Wydawniczy RAFAEL, Kraków 2011, s. 26.

zła się nie ulękne,
bo Ty jesteś ze mną.
Tak, dobroć i łaska pójdą w ślad za mną
przez wszystkie dni mego życia
i zamieszkam w domu Pańskim
po najdłuższe czasy”⁶.

(Dyskusję można poszerzyć o katalog wartości, których uczniowie oczekują dziś od rządzących i innych osób pełniących stanowiska kierownicze).

Cecha – zaleta - korzyść

Strategia Ronalda Reagana wobec ZSRR była jednoznaczna – dał jej wyraz w rozmowie m.in. z Georgem Schultzem, sekretarzem stanu. „My wygramy, a oni przegrają”.

Uczniowie proponują określenia (cechy) człowieka, który wypowiada się z taką pewnością o sprawach światowych – nauczyciel zaznacza, że chodzi o pierwsze skojarzenia na podstawie tych słów, bez wiązania ich z Ronaldem Reaganem (w razie potrzeby wyjaśnia, iż ta deklaracja może brzmieć nieco pysznie, zbyt śmiało). Odpowiedzi są zapisywane na tablicy lub wyświetlane na rzutniku. Dopiero w drugim kroku zadaniem uczniów jest podkreślenie zaproponowanych określeń pasujących do Ronalda Reagana na podstawie wiedzy o jego osiągnięciach. Spośród wybranych zapisują w zeszytach trzy i dodają do każdej z nich zaletę tej cechy oraz korzyść, jaka wynikła z jej posiadania przez Ronalda Reagana.

Zakończenie

Giełda definicji

Nauczyciel wyjaśnia, że film *Reagan* powstał m.in. na podstawie książki Paula Kengora *The Crusader: Ronald Reagan and the Fall of Communism*. Uczniowie wspólnie (lub w parach) układają definicję pojęcia „krzyżowcy”, bazując na wiedzy z historii. Następnie analogicznie wyjaśniają pojęcie „Krzyżowiec” stosowane w odniesieniu do Ronalda Reagana, uzasadniając je w kontekście roli, jaką odegrał prezydent USA w pokonaniu „Imperium Zła”.

W podsumowaniu nauczyciel może przypomnieć, że zdaniem Ronalda Reagana komunizm był wrogiem wolności, stąd działalność prezydenta USA wpisywała się w „krucjatę wolności”. Warto przed lekcją zapoznać się z fragmentem artykułu *Tajemnice krucjaty wolności*:

„Nawiedzony kaznodzieja z ambicjami politycznymi? Prowincjonalny polityk o fundamentalistycznym pochodzeniu? Fanatyk chrześcijański oderwany od rzeczywistości, bez wpływu na życie publiczne? A może urocze określenie z dzisiejszej polskiej szkoły postępu: «moher» pasowałoby do tego indywidualium, które nie docenia dobrodziejstwa neutralności światopoglądowej państwa?

Nic z tych rzeczy! Mowa o czterdziestym prezydencie Stanów Zjednoczonych!

⁶ Ps 23,4,6; film – wersety recytowane z „Tipem” po zamachu.

17 lipca 1980 roku, w czasie, gdy Polska stawała się kipiącym wulkanem, a na zewnątrz wydostawały się już pierwsze pokłady wolnościowej lawy, człowiek, który miał się stać w przyszłości jednym z dwóch największych sojuszników solidarnościowej rewolucji, odbierał na wspianale przygotowanej konwencji republikanów w Detroit nominację swojej partii jako kandydat na urząd prezydenta. Podczas przemówienia Reagana miało miejsce wydarzenie, które stało się symbolicznym początkiem jego krucjaty (jakże adekwatne słowo!) przeciw diabelskiemu, komunistycznemu systemowi. Reagan zdawał sobie sprawę ze swojej misji i chwili, w jakiej się znalazł. Poprosił zebranych: «Wyznaję, że obawiałem się nieco powiedzieć, co zamierzam powiedzieć, jednak bardziej teraz obawiałbym się, gdybym to pominął. Zachęcam was więc: rozpocznijmy naszą krucjatę złączeni chwilą modlitwy w ciszy». Ta bezprecedensowa prośba, biorąc pod uwagę hałaśliwy, krzykliwy z natury charakter show konwencji partyjnych, zrobiła niezwykle wrażenie. Zapadła wymowna cisza, ludzie stali nieruchomo z opuszczonymi głowami, tylko kamerzyści przesuwali obiektywy po twarzach modlących się uczestników. Po dłuższej chwili łamiącym się głosem Reagan przerwał ją, mówiąc: «Boże, błogosław Amerykę». Rozległy się oklaski⁷.

⁷Jan Paweł II. *Niezwykłe historie*, Dom Wydawniczy RAFAEL, Kraków 2011, s. 26.

Porównanie

Nauczyciel wyświetla zdjęcie pomnika Jana Pawła II i Ronalda Reagana znajdującego się w Gdańsku w Park im. Prezydenta Ronalda Reagana (Honorowego Obywatela Miasta Gdańska). Może rozpocząć stwierdzeniem: „Wielki rzecznik wolności i godności człowieka, miał swój wkład w obalenie komunizmu, człowiek służący Bogu, postrzelony ocalał i przebaczył zamachowcy. O której postaci mowa?”.

W razie wątpliwości uczniów czy rozbieżnych odpowiedzi nauczyciel wskazuje na podobieństwa zachodzące pomiędzy Janem Pawłem II oraz Ronaldem Reaganem i zachęca uczniów do dalszego poszukiwania podobieństw, ale i różnic – także na podstawie filmu.

Dodatkowa lektura dla nauczyciela:

„O jakich spotkaniach Ronalda Reagana z Janem Pawłem II historia nie może zapomnieć? Co tych dwóch ludzi najmocniej łączyło ze sobą?”

Reagan już pod koniec lat 70. był przekonany, że to papież Polak będzie kluczową postacią, która pomoże rozmontować komunizm. Niezwykle rozemocjonowany oglądał relacje z pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski. Widząc ogromne tłumy i entuzjazm ludzi na spotkaniach z papieżem, miał łzy w oczach i podniecony powtarzał: «To jest ich koniec!». Odtąd miał pewność, że Jan Paweł II to jego najlepszy sojusznik w krucjacie wolności, a Polska to klin, który pozwoli rozwalić komunizm od wewnątrz. Wielokrotne spotkania z Janem Pawłem II stanowiły dla niego inspirację i nie było na świecie osoby, którą by cenił i szanował bardziej. Głęboka wiara w Boga, umiłowanie wolności i antykomunizm były wartościami, które łączyły papieża Polaka i 40. prezydenta Stanów Zjednoczonych. Po 13 grudnia Ronald Reagan i Jan Paweł II utrzymywali ożywione kontakty. Papież poparł w liście do prezydenta działania administracji wobec komunistycznych reżimów. Jan Paweł II wysłał do Reagana list, który na prezydencie zrobił ogromne wrażenie i sprawił, że Polska stała się jeszcze bardziej bliska sercu Reagana. W liście tym Ojciec Święty opowiedział Reaganowi «tragiczne dzieje» narodu polskiego i opisał historię naszej walki o wolność. Papież i prezydent pierwszy raz spotkali się 7 czerwca 1982 roku. Rok wcześniej obaj o mały włos nie zginęli w zamachach. W obydwu przypadkach wystarczyło, by kula zmieniła kierunek o kilka czy kilkanaście milimetrów i dwóch wybitnych mężów stanu i przywódców, którzy mieli największy wpływ na upadek komunizmu, nie miałyby szans na przeżycie. Zamachy miały miejsce w odstępstwie zaledwie kilku tygodni i nawet trudno wyobrazić sobie, jak wyglądałby świat, gdyby się powiodły. Obaj byli przekonani, że ich ocalenie zawdzięczają Bogu i że czas, który został im darowany, darowany został po coś. «Czas, który mi pozostał, jest dla Niego – powiedział Reagan w Wielki Piątek 1981 roku, niedługo po zamachu. – Cokolwiek się stanie, moje życie jest w rękach Boga, któremu będę się starał służyć, jak potrafię». Głęboka wiara w Boga, brak złudzeń co do natury komunizmu, przekonanie o misyjnym charakterze ich służby, umiłowanie wolności, podobne zdanie na temat roli Polski, przy tym wzajemna szczerłość i szacunek sprawiły, że Reagan i Jan Paweł II zostali sojusznikami. I nie potrzeba było formalnych porozumień. Wspólnota celów była oczywista. W następnych latach na linii Waszyngton – Watykan dochodziło do dziesiątek spotkań i konsultacji. Jan Paweł II był informowany o najważniejszych sprawach dotyczących Polski, dostawał analizy, a nawet zdjęcia satelitarne, natomiast Reagan za pośrednictwem

swoich wysłanników często konsultował z Janem Pawłem II swoje decyzje. Między innymi modyfikacja polityki dotyczącej sankcji nastąpiła na skutek opinii Papieża”⁸.

⁸ Tomasz Balon-Mroczka, z materiałów dystrybutora filmu *Reagan, Pressbook*, Rafael Film.

Wehikul czasu

Uczniowie wyobrażają sobie, że przenieśli się w czasie i przestrzeni do roku 1980 do Stanów Zjednoczonych i przygotowują kampanię prezydencką Ronalda Reagana. Ich zadaniem jest opracowanie w parach lub małych grupach ulotki zachęcającej do oddania głosu na tego kandydata. W formułowaniu haseł warto wykorzystać treści zamieszczone w filmie.

(Jeśli czas i poziom wiedzy uczniów pozwoli, warto zastanowić się wspólnie, które z postulatów pozostają aktualne niezależnie od kraju, którego dotyczą wybory?).

Propozycje do rozważenia w grupach lub indywidualnej wypowiedzi pisemnej dla chętnych:

1. W filmie *Reagan* wykorzystano fragment popularnego w tamtych czasach utworu zespołu Genesis *Land of Confusion*. Piosenka była muzycznym protestem: „kwestionuje mądrość światowych przywódców w czasach, gdy USA i Rosja były wrogami i istniało zagrożenie wojną nuklearną”⁹. Zastanów się, czy jednak działalność i rządy Ronalda Reagana nie były zgodne z refrenem utworu:

*This is the world we live in
And these are the hands we're given
Use them and let's start trying
To make it a place worth living in*¹⁰.

- Wskaż ukazane w filmie postawy i zachowania Ronalda Reagana, które potwierdzały, że przykładał ręce do tego, by świat był lepszym miejscem.
- Zastanów się, co możesz zrobić w swoim otoczeniu, by również mieć w tym swój udział.

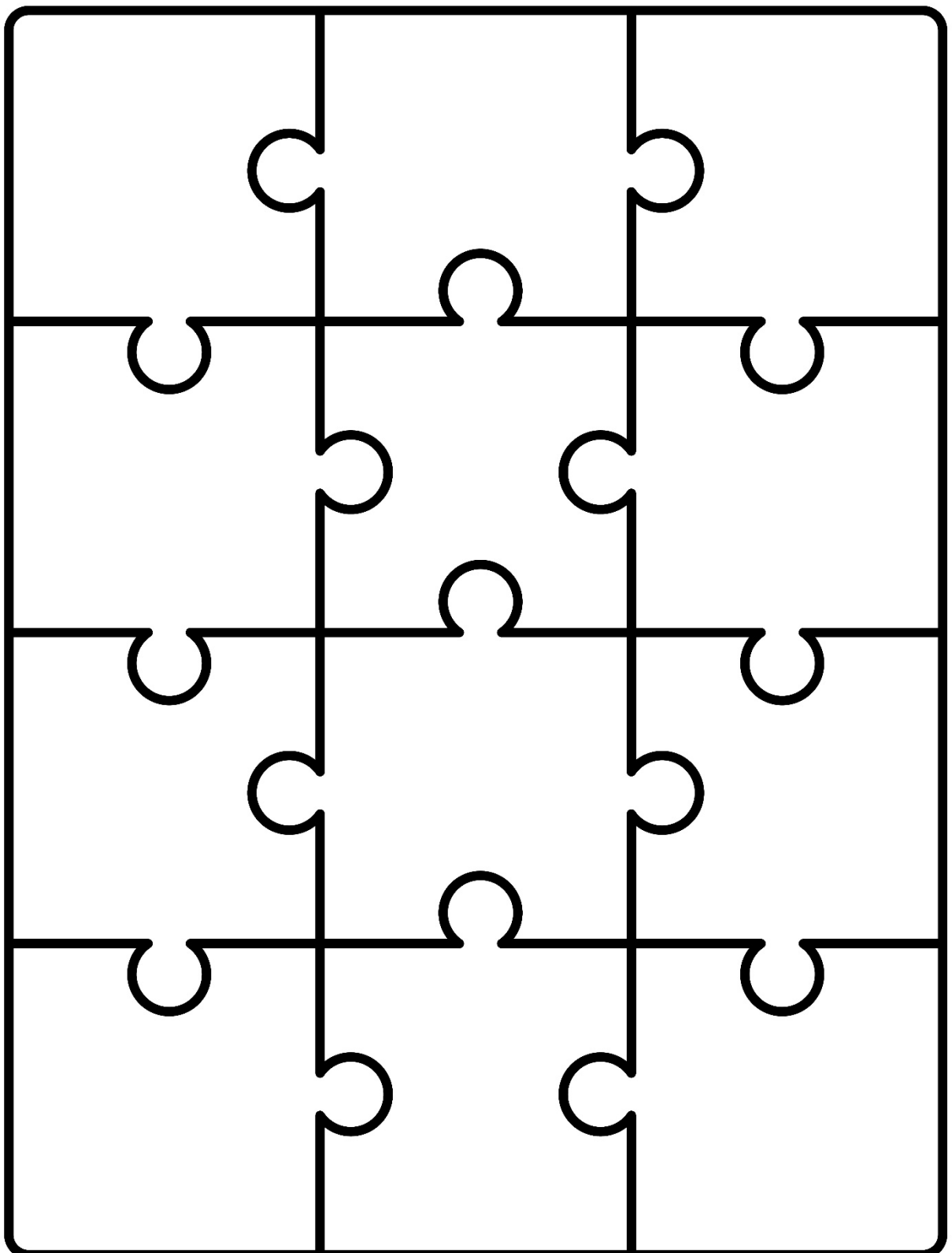
2. Jak mogłyby się potoczyć dzieje świata, gdyby Ronald Reagan wyrzekł się wyznawanych wartości i zrezygnował z realizacji planów po dojściu do władzy?

3. Historia USA dowiodła, że aktor może zostać prezydentem, ale czy Ronald Reagan, pełniąc urząd prezydenta, pozostał aktorem? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do przykładów z filmu (w razie potrzeby nauczyciel wyjaśnia, że pytanie dotyczy postaw – szczerości postępowania, wierności przekonaniom, dążeniu do założonych celów niezależnie od nacisków itp.).

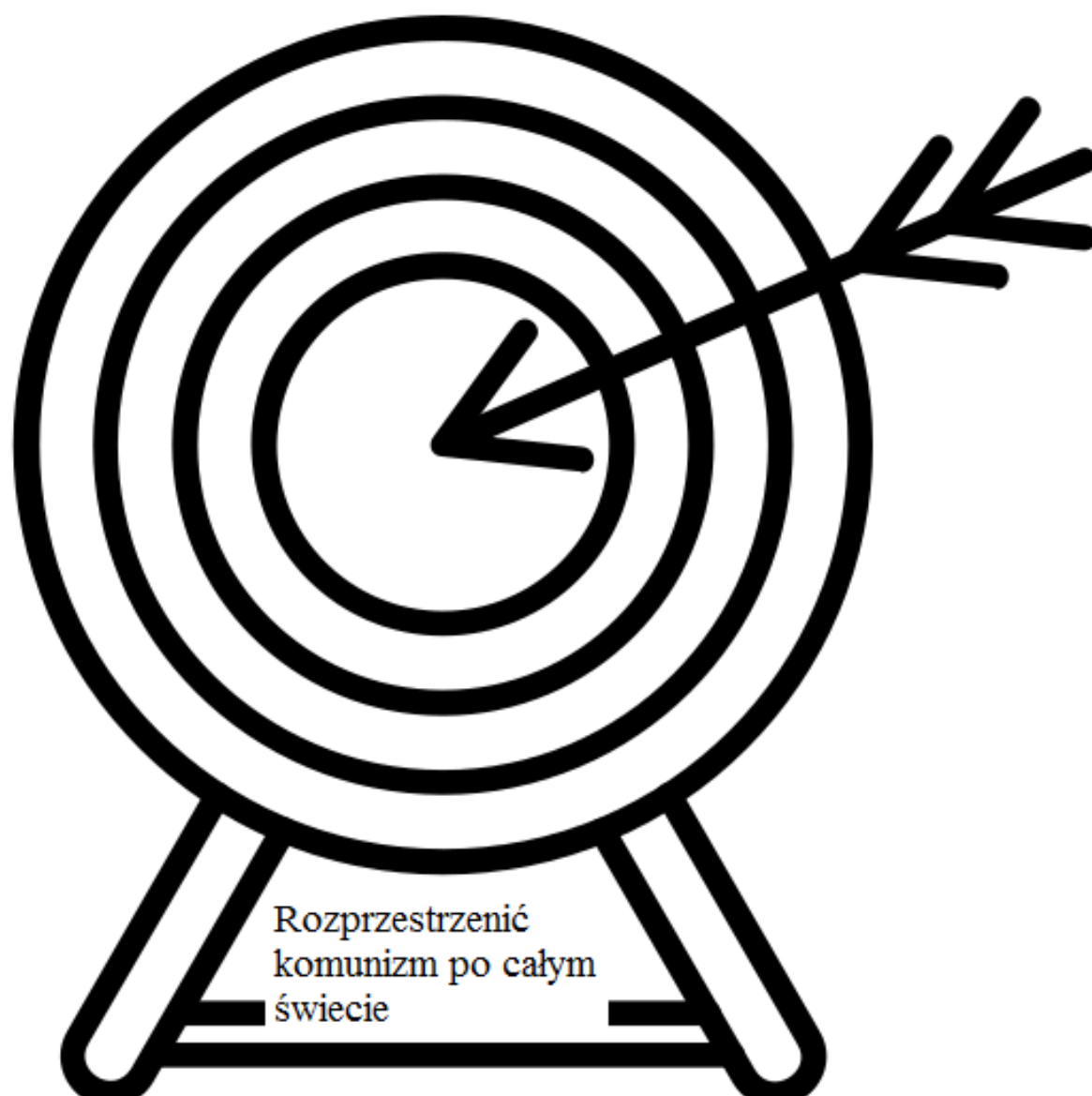
Opracowała: dr hab. Aneta Rayzacher-Majewska

⁹ www.songfacts.com/facts/genesis/land-of-confusion.

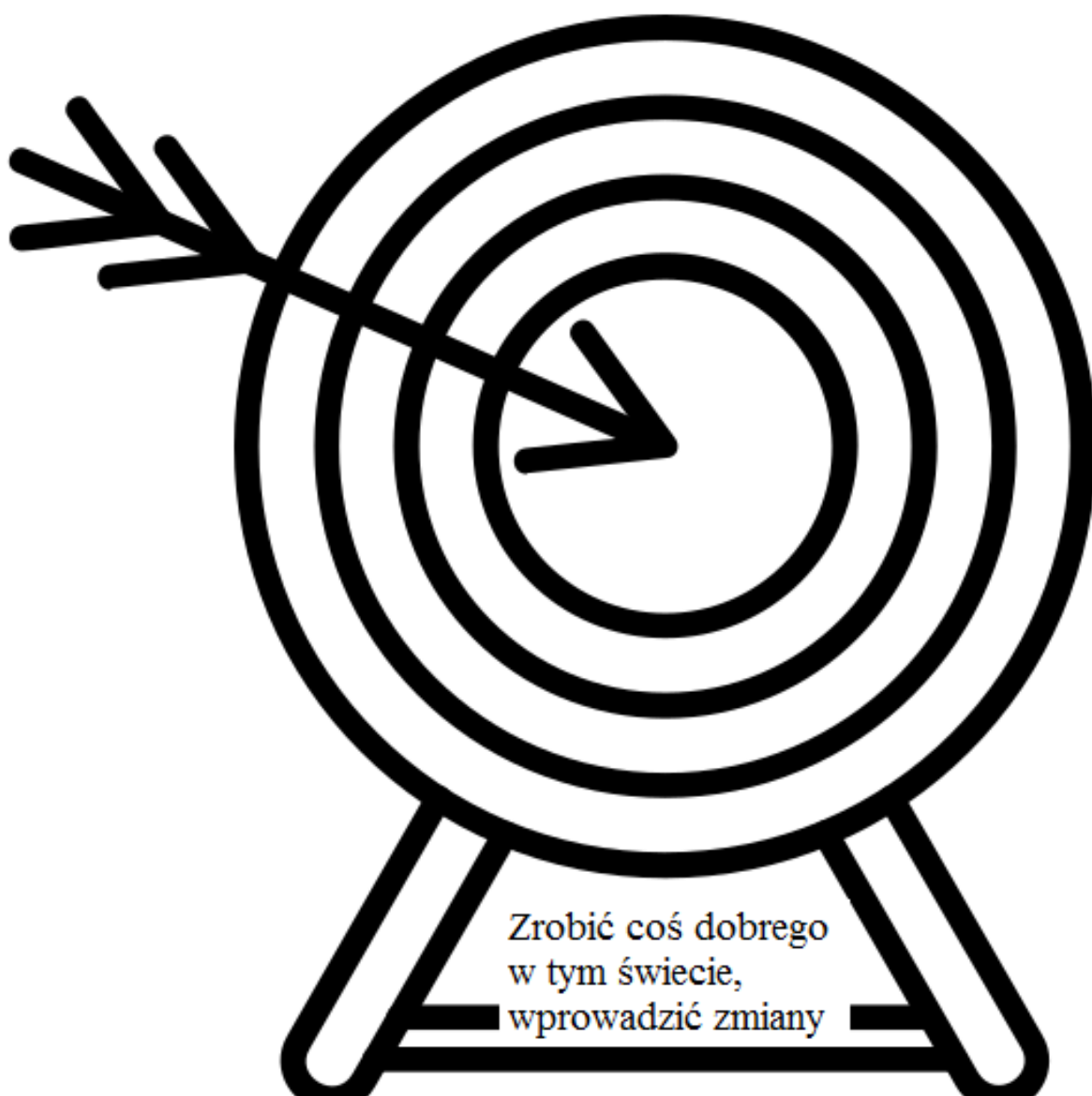
¹⁰ www.tekstowo.pl/piosenka,genesis,land_of_confusion.html.

¹¹ https://pl.freepik.com/darmowe-wektory/styl-konturu-ukladanki_48780641.htm#fromView=keyword&page=1&position=1&uid=206ad8ab-2b05-435e-9c68-3937b23b28cb>Obraz autorstwa juicy_fish na Freepik

¹² Zmodyfikowana grafika z Freepik<ahref="https://pl.freepik.com/ikona/cele_10022915#fromView=keyword&page=2&position=11&uuid=f51b9cbd-bbe6-4d1a-8311-aea8c7917b38">Ikona autorstwa Robert Angle

¹³ <https://gaps.gda.pl/obiekt/pomnik-jana-pawla-ii-i-ronalda-reagana>.